Voortgangsrapportage 2021

Inleiding

Met de vaststelling van de Woonvisie in 2019 is afgesproken om jaarlijks een Woondebat te organiseren en voorafgaand een voortgangsrapportage op te stellen. Op basis daarvan kan de gemeenteraad de voortgang van de Woonvisie volgen en waar nodig bijsturen. In de voorliggende voortgangsrapportage worden de belangrijkste activiteiten en resultaten gepresenteerd en wordt een beeld gegeven van de wijzen van samenwerking met stakeholders. Hiernaast is in bijlage 1 een actueel overzicht van het woningbouwprogramma opgenomen en is in bijlage 2 een overzicht opgenomen van de stand van zaken op het gebied van moties en amendementen op het terrein van wonen.

Tijdens vorig Woondebat heeft de Raad positief besloten over de toevoeging van een viertal beleidsuitspraken. De beleidsuitspraak over een doelgroepenverordening sociale huur heeft geresulteerd in een reeds vastgestelde 'Doelgroepenverordening sociale huur en middenhuur Enschede 2021'. De beleidsuitspraken over flexwonen en zoektijden zijn vertaald in de prestatieafspraken met de woningcorporaties, hiervoor zijn speerpunten voor 2021 opgesteld welke in 2021 in samenwerking verder worden uitgewerkt. De beleidsuitspraak over een seniorenhof heeft geleid tot gesprekken met de vereniging Hof Enschede over concrete locaties en tevens wordt bij nieuwe ontwikkelingslocaties specifiek aandacht geschonken aan de mogelijkheden voor geclusterd wonen voor senioren.

Het afgelopen jaar is werk gemaakt van de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek naar het woonbeleid in Enschede. Daaronder de introductie van een meer kwantitatieve monitor van de Woonvisie, waarin de doelen uit de Woonvisie zijn geconcretiseerd en verbonden met kwantitatieve indicatoren. Het eerste concept van deze monitor is te vinden na de samenvattende infographic. In het voortgangsverslag besteden we bij ieder hoofddoel kort aandacht aan de monitor en de uitkomsten daarvan. We werken bij de agendering van het Woondebat toe naar een uiteindelijke agendering van het Woondebat in maart, zodat we de uitkomsten van het Woondebat kunnen verwerken in de IPC cyclus.

In 2020 zijn circa 700 woningen toegevoegd aan de Enschedese woningvoorraad. Dit is meer dan twee keer zo veel als onze huidige ambitie in de Woonvisie, waarbij we 300 woningen per jaar wensen toe te voegen. Landelijk zien we de druk op de woningmarkt toenemen. Dit beeld herkennen we ook in Enschede, maar gelukkig wel in mindere mate. Lopen de wachttijden voor sociale huur in grote delen van het land op tot meerdere jaren, in Enschede zaten we in 2020 gemiddeld nog op 7,4 maanden. Tegelijk geldt ook in Enschede dat de prijzen van koopwoningen onverminderd blijven stijgen, en dat het daardoor voor starters, maar ook voor doorstromers, steeds moeilijker wordt een passende koopwoning te vinden. Wij doen er alles aan om deze druk te verminderen, voor zover oplossingen daarvan binnen onze invloedssfeer liggen. Ten eerste is het dan goed te constateren dat ons woningbouwprogramma voor de komende jaren voldoende plannen bevat om aan de huidige en toekomstige geprognosticeerde woningbehoefte te voldoen. Tegelijk weten we allemaal dat je "in

plannen niet kan wonen", en dat er dus meer moet gebeuren. Daarom zetten we ook alles op alles om de woningbouw versnellen. Dit doen we door plannen sneller concreet te maken en richting uitvoering te brengen. Daarnaast werken we aan nieuwe plannen om de toekomstige groei te faciliteren. Daarbij helpt ook een stevige samenwerking richting zowel provincie als rijk. Zo zijn onze grote gebiedsontwikkelingen recent opgenomen in de regionale woonagenda als sleutelprojecten; dat zijn de projecten waar ook de provincie streeft naar versnelling van het aantal nieuwbouwwoningen. Voor twee van deze projecten – Centrumkwadraat en Kop van de Boulevard – hebben we subsidies ontvangen in het kader van de landelijke bouwimpuls. De andere sleutelprojecten zijn Esmarkerveld en Cromhoff.

We zien dat extra woningen toevoegen aan de woningmarkt nodig is. Naast bouwen voor de lokale en regionale behoefte willen we ook bijdragen aan de landelijke bouwopgave omdat dit ook bijdraagt aan de Enschedese ambitie om te groeien naar en voorbij 170.000 inwoners. Daarom zijn we in de uitwerking van de woonafspraken met de provincie ook in gesprek over een mogelijk toevoeging van 9300 woningen in de komende 10 jaar. Wij stellen voor om deze ambitie vast te leggen in de volgende beleidsuitspraak:

'We verhogen onze ambitie voor de komende 10 jaar naar het faciliteren van de bouw van 9300 woningen, 930 per jaar gemiddeld. Ook deze ambitie geven we vorm volgens adaptief programmeren, waarbij de prognose van de woningbehoefte richtinggevend is voor de daadwerkelijke kwantitatieve en kwalitatieve programmering. De prognose actualiseren we regelmatig.'

Om aan deze opgave invulling te kunnen geven, daaronder het voorbereiden van nieuwe plannen, wordt gewerkt aan een investeringsagenda en extra menskracht, die zich ook zullen richten op versnelling in de uitvoering van de huidige plannen en projecten. Deze ziet de raad terug in de zomernota en het begrotingsproces.
In deze opgaven werken we intensief samen met partners: met de corporaties opdat we blijven beschikken over een passende woningvoorraad in de sociale huur, met investeerders, ontwikkelaars en bouwers om een betaalbaar en kwalitatief geschikt aanbod te realiseren. Denk in dit verband ook aan de oprichting van het Platform Stedelijke Ontwikkeling Enschede: een samenwerking tussen gemeente en marktpartijen om Enschede gezamenlijk naar een hoger plan te tillen. Verder is de samenwerking met omliggende gemeenten, provincie en Rijk van belang om ontwikkelingen in Enschede mogelijk te maken. Bijvoorbeeld via de samenwerking met Hengelo en de provincie gericht op planontwikkeling voor onze gehele spoorzone: een grootstedelijke ontwikkeling die goed past bij de positie van onze steden op de verbindingsassen Zwolle - Munster en Amsterdam - Berlijn. Gezamenlijk bouwen we aan een plan met bovenregionale en landelijke aantrekkingskracht waarin economie, woningbouw, mobiliteit en bereikbaarheid hecht met elkaar verbonden zijn.

Ook op het terrein van de inclusieve samenleving hebben we in het afgelopen jaar stappen gezet. Voor mensen met een tijdelijke en vaak urgente huisvestingsbehoefte werken we flexwonen verder uit. Hiermee proberen we dakloosheid zoveel mogelijk te voorkomen. We verwachten dit jaar nog twee locaties in te richten.
Daarnaast we werken op dit moment aan een woonzorgvisie waarmee we de opgave en aanpak op het gebied van ouderen en hun woon(zorg)behoeften in beeld brengen. We zien de dubbele vergrijzing op ons afkomen met daarin een grote behoefte naar plekken in verzorgingstehuizen, aangepaste woningen waar men langer zelfstandig kan wonen en nieuwe woonvormen voor ouderen. Ook het op gang brengen van doorstroming is een belangrijk aandachtspunt. We wachten niet totdat we de visie hebben opgesteld, maar zijn op dit moment al met zorgpartijen en Menzis zorgkantoor in gesprek over voldoende woon- en zorgplekken voor ouderen. Daarmee sluiten we aan bij de landelijke adviezen van de taskforce wonen en zorg. Ook voor ouderen zonder zorgbehoefte zetten we in op aanvullend aanbod. Zo zijn we in gesprek met Hof Enschede over het realiseren van een of meer woongemeenschappen. Hiernaast zoeken we in onze nieuwe ontwikkelingen zoals Esmarkerveld ruimte om bijvoorbeeld patiowoningen te realiseren.

Noemenswaard is nog de subsidie van het rijk van € 450.000 die we hebben binnengehaald voor de realisatie van een woonwagenlocatie en die ook daar bijdraagt aan versnelling in de realisatie. Het locatieonderzoek loopt en beoogd is om in 2022 vijf tot acht standplaatsen bouwrijp op te leveren aan woningcorporatie De Woonplaats. Hiervoor leggen we na de zomer een concrete locatie voor aan de raad.

Een belangrijk onderdeel van onze gemeentelijke duurzaamheidsopgave ligt op het terrein van wonen: in 2050 mag onze woningvoorraad niet meer afhankelijk zijn van aardgas. Met het oog op deze opgave wordt de transitievisie warmte voorbereid. Deze visie waarin we aangeven hoe we deze enorme opgave willen aanpakken, wordt in het najaar aan de raad voorgelegd. In samenhang met het 'ontzorgingsaanbod' om aardgasloos te worden of daarin stappen te zetten, willen we een aanpak uitwerken voor zon op dak voor particulieren. We stellen voor om de volgende beleidsuitspraak toe te voegen aan de Woonvisie:

'We werken een aanpak uit waarbij we inwoners meer kunnen ondersteunen in de aanschaf van zonnepanelen. Dit doen we in samenhang met een 'ontzorgingsaanbod' om aardgasloos te worden of daar stappen in te zetten.'

Tussentijds blijven we experimenteren in diverse pilots om innovatie op het gebied van duurzaamheid te stimuleren. Voorbeelden zijn het Janninkkwartier waar de landelijk geldende BENG-eisen zijn verscherpt, op het Robsonterrein waar circulair is gebouwd en aan de Bosuilstraat waar bewoners samen met Pioneering kijken op welke manier hun woningen verduurzaamd kunnen worden en een alternatief voor aardgas kunnen realiseren.

Tot slot is er de blijvende aandacht voor onze bestaande wijken en buurten. Hier hebben we een grote wens om meer te doen dan nu mogelijk is. Onze belangrijkste partners in deze opgave zijn de corporaties. Met hen werken we samen in de Stedelijke Investerings Afweging (SIA) waarin we gezamenlijk een tool hebben ontwikkeld die laat zien hoe het staat met de leefbaarheid en veiligheid in buurten. Er loopt een pilot van een gezamenlijke integrale aanpak in Twekkelerveld waarin ook de warmtetransitie wordt meegenomen: de dynamische investeringsagenda (DIA). We leren daar hoe we de participatie van inwoners kunnen verbeteren, hoe we tot een gezamenlijke aanpak kunnen komen en wat dat aan investeringen en menskracht vraagt. Daarmee groeit het inzicht dat er in de toekomst veel meer nodig is als we meer buurten op dezelfde wijze willen aanpakken; om die reden zijn we blij met de hernieuwde aandacht en middelen van het Rijk voor de leefbaarheid in wijken die het moeilijk hebben. We houden kansen die zich daarbij voordoen in de gaten, en laten via verschillende kanalen weten hoe groot het vraagstuk is. Waar mogelijk grijpen we de warmtetransitie aan als kans om in buurten te komen tot een verbetering van het woon- en leefklimaat, de openbare ruimte en het vastgoed.

Dit en veel meer wordt vastgelegd in prestatieafspraken met de woningcorporaties die dienen als kader voor de tripartite samenwerking (gemeente, woningcorporaties en huurdersorganisaties). Dit jaar hebben we specifieke aandacht voor de speerpunten zoektijden en maatwerk, waarvan de resultaten onder andere worden gebruikt voor de monitoring van de prestatieafspraken, en flexwonen.

We realiseren ons dat de opgaven in het woondomein groot zijn en dat de weg van visies en plannen naar een passend aanbod van woningen vaak lang is. Wat daarvoor nodig is, is een combinatie van lange adem, daadkracht, samenwerking met partners en het talent snel in te spelen op kansen als die zich voordoen. En wat verder helpt is het hoog houden van de ambities – vandaar ook de voorstellen om deze op een aantal punten op te schroeven en daar investeringsbudget en menskracht aan toe te voegen. We verwachten daarmee de nagestreefde ontwikkeling van onze stad in een versnelling te kunnen brengen, passend bij de behoeften van onze huidige en toekomstige inwoners.

Inhoud

Inleiding 1
1. Monitor Woonvisie 2021 10
2. Voortgang 11
Bijlage 1: actueel programmeringsoverzicht 21
Bijlage 2: moties 23
Bijlage 3: overzicht beleidsuitspraken Woonvisie per hoofdstuk 28
Bijlage 4: definities monitor 34
Bijlage 5: bestuurlijke rolverdeling, invloed van de Raad op (onderdelen van) het woonbeleid 36

Voortgang Woonvisie 2021 in beeld

Op 17 juni 2019 is de Woonvisie vastgesteld. In deze infographic is de voortgang van ontwikkeling te zien. Dit is onderverdeeld in de volgende hoofdthema's uit de Woonvisie:

- 01. Talent aantrekken en vasthouden
- 02. Duurzame stad
- 03. Inclusieve stad
- 04. Groei van Enschede en programmering
- 05. Woningbouwcorporaties als vitale partner
- 06. Nieuw aanpak buurten en wijken

Rol van de Gemeente

- **kan nieuwbouw faciliteren op eigen grondposities en daarbij sturen op woningbouw voor doelgroepen**
  Nieuwbouw dient kort gezegd twee doelstellingen: faciliteren van de groei van het aantal huishoudens in Enschede, met name gericht op een aantal specifieke groepen én faciliteren van doorstroming in de bestaande woningvoorraad.
- **kan sturen op nieuwbouw via bestemmingsplannen**
  bijvoorbeeld op sociale huur, sociale koop, geliberaliseerde huur (middenhuur of dure huur) en particulier opdrachtgeverschap.
- **heeft invloed op het corporatiebezit in onze bestaande woningvoorraad**
  (rond 28.000 woningen) via prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties.
- **heeft weinig invloed op het particuliere bezit in de bestaande woningvoorraad**
  De voortgangsrapportage laat zien dat de gemeente op deze punten vooral inzet op "bewustwording" en kleine positieve prikkels om particuliere eigenaars te verleiden tot actie.
- **heeft veel invloed op de openbare ruimte**
  De gemeente kan – in afstemming met inwoners, particuliere eigenaars en corporaties – investeren in leefbaarheid en klimaatadaptatie, waaronder groen, wateropvang, wandelpaden en speelplekken. Ook heeft de gemeente een regierol in de warmtetransitie.

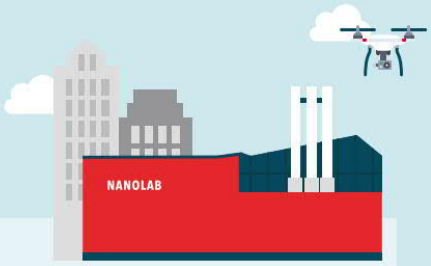

Gemeente Enschede

01.

Aantrekken en vasthouden van talent – “keeping talent in Twente”

Bij deze opgave gaat het voornamelijk om voorzien in nieuwbouw die aantrekkingskracht heeft op de brede doelgroep van talent

Grote projecten met geplande woningen:

- **932** Centrumkwadraat *129 gereed*
- **596** Kop Boulevard
- **450** Cromhoff
- **74** Leuriks-Oost
- **198** Performance Factory
- **150** Stationsplein
- **56** Connect U, Ariënsplein *276 gereed*
- **300** Kennispark Twente *100 voor studenten*

- Verbetering informatie op Roomspot voor internationale studenten

02.

Duurzame stad – verduurzaming woningvoorraad en klimaatbestendige leefomgeving

In de verduurzaming van de woningvoorraad wordt vooral ingezet op vergroten van de bewustwording, stimuleren van innovatie, leren via pilots, gericht aanvragen van subsidies om de invloed op resultaten te kunnen vergroten en lobby.

- **Transitievisie Warmte** ligt na zomer ter inzage en wordt in het najaar aan de Raad verstuurd.
- Campagne #DeEersteStap, voor **meer bewustzijn van duurzaamheid** in de eigen woning met behulp van een rijksbijdrage van 1,8 & 2,6 miljoen euro

- Op het gebied van klimaatadaptatie, bio-diversiteit en circulair bouwen lopen verschillende **bewustzijnscampagnes**

- **Aanpak van Twekkelerveld** via een Dynamische Investeringsagenda

- **Project Indu-zero:** Ontwikkeling van het Janninkkwartier. Het waterzijdig inregelen van Cv-installaties. Circulair bouwen – op het Robsonterrein en in de Assinklanden. Bij planvorming Esmarkerveld bekijken we samen met Enschede Energie of er innovatieve, duurzame warmte-opties mogelijk zijn. Een aantal bewoners van de Bosuilstraat e.o. werkt samen met Pioneering een aantal duurzame, aardgasloze varianten voor hun woningen uit.

- We werken een aanpak uit waarbij we inwoners meer kunnen ondersteunen in de aanschaf van zonnepanelen. Dit doen we in samenhang met een 'ontzorgingsaanbod' om aardgasloos te worden of daar stappen in te zetten.
  Voorgestelde nieuwe beleidsuitspraak

03. Inclusieve Stad

De bijdrage vanuit het woondomein aan de inclusieve stad richt zich op het in beeld brengen van de toekomstige huisvestingsvraag voor mensen met een zorg en/of ondersteuningsvraag en de aanpakken om aan die vraag tegemoet te komen.

- De **woon/zorgmonitor** geeft een goed beeld van de huisvestingsopgave voor ouderen, gehandicapten, psychisch kwetsbaren en kwetsbare jongeren in 2025, 2030 en 2040.

- Via verschillende trajecten worden inwoners met een zorg en/of ondersteuningsvraag geholpen naar **zelfstandig wonen**, bijvoorbeeld: WoonStAP 18- en WoonStAP 23+.

- Om "langer zelfstandig wonen" voor ouderen mogelijk te maken, kunnen 14.000 woningen in de particuliere voorraad met een **kleine ingreep** geschikt worden gemaakt.

- Om te zorgen voor voldoende passende woonruimte is er een lijst met gebouwen opgesteld die zich lenen voor "**verkamering**". Daarnaast worden de mogelijkheden van **flexwonen** onderzocht.

- Om lokale instrumenten voor het tegengaan van slecht verhuurderschap te benutten wordt een APV aangepast en worden de panden van slechte verhuurders in 2021 actief bezocht.

04.

Groei van Enschede en programmering

De programmering is onder meer gericht op doelgroepen als talent, midden- en hogere inkomens en inwoners met een zorg en/of ondersteuningsvraag. De programmering is “adaptief” en faciliteert een groei naar 170.000 inwoners.

- Een overzicht van de **woningbouw-programmering** in de komende 10 jaar telt op tot 3300 woningen aan grotere plannen. Daarnaast zijn er nog 1300 woningen aan kleinere plannen. Totaal 4600 aan plannen.
- De doelgroepenverordening sociale huur is vastgesteld
- Er is voor de tweede tranche van de bouwimpuls het project Kop van de Boulevard een subsidie verkregen van 3 miljoen euro.
- Het Platform Stedelijke Ontwikkeling Enschede (PSOE) wordt opgestart
- We verhogen onze ambitie voor de komende 10 jaar naar het faciliteren van de bouw van 9300 woningen, 930 per jaar gemiddeld. Ook deze ambitie geven we vorm volgens adaptief programmeren, waarbij de prognose van de woningbehoefte richtinggevend is voor de daadwerkelijke kwantitatieve en kwalitatieve programmering. De prognose actualiseren we regelmatig.

  Voorgestelde nieuwe beleidsuitspraak
- In de prestatieafspraken met de corporaties is opgenomen dat we in 2021 in coproductie uitvoeringsbeleid voor flexwonen voorbereiden.

05.

Woningbouwcorporaties als vitale partner voor stedelijke doelen

De rol van de corporaties ligt in de zorg voor een voldoende betaalbare en beschikbare sociale huurvoorraad, passend bij de grootte van de doelgroepen in Enschede. Daarnaast is er een opgave om de sociale huurvoorraad te verduurzamen en bij te dragen aan de leefbaarheid in wijken en buurten.

- De gemiddelde **wachttijd** voor een sociale huurwoning lag in 2019 op 7,4 maanden, een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar (5,3 maanden)
- Met de woningcorporaties maken we prestatieafspraken en werken we aan de speerpunten zoektijden en flexwonen
- Het locatieonderzoek naar een woonwagenlocatie is gestart. Er is hiervoor een subsidie ontvangen van 450.000 euro.

06.

Naar een nieuwe aanpak voor buurten en wijken

- Informatie uit de SIA – met name de prioritering in urgenties en informatie over de planning van toekomstige investeringen – wordt ook ingezet voor het bepalen van de volgorde van de warmtetransitie. Daarnaast is de SIA relevant voor het bepalen van beleidsterreinen die betrokken moeten worden in de aanpak van een buurt, zo ook welke investeringen in een dergelijke aanpak gebundeld kunnen worden. Tot slot is de informatie uit de SIA relevant in de voorbereiding op projecten, voor het werken in de stadsdelen en is het zelfs een model dat ook relevant is voor andere overheden. Om die reden is afgelopen jaar naast de doorontwikkeling van het model ook een veelheid van presentaties gegeven binnen de gemeente, bij corporaties en bij andere overheden.

Gemeente Enschede

1. Monitor Woonvisie 2021

Voor u ligt een eerste versie van de monitor Woonvisie. Deze monitor is bedoeld om de effecten van het woonbeleid te kunnen volgen. Belangrijk is te beseffen dat het woonbeleid niet op zichzelf staat, maar een onderdeel is van een totaal aan acties en maatregelen waarmee ontwikkelingen worden gestimuleerd. En realiteit is soms dat de wereld zich niet gedraagt zoals wij dat in het beleid bedenken. Deze externe invloeden zijn niet altijd controleerbaar en voorspelbaar maar wel onderdeel van het resultaat.

De monitor is ingedeeld op basis van de hoofdstukken van de Woonvisie: aantrekken van talent, duurzame stad, inclusieve stad, groei van Enschede en programmering, woningcorporaties als vitale partner en naar een nieuwe aanpak van buurten en wijken. Per hoofdstuk is bekeken welke indicatoren effecten van het beleid laten zien. Bijvoorbeeld: Aantrekken van talent. In dit hoofdstuk leest u hoe we via de Woonvisie werken aan de talentopgave. Het uiteindelijke effect van onze inzet meten we via een viertal indicatoren: de percentuele toename van de midden- en hoge inkomensgroepen, het gemiddeld inkomen, het percentage instroom van nieuwe studenten ten opzichte van het totaal aantal studenten en het aantal uitwonende studenten in Enschede. In bijlage 4 vindt u de definities van alle indicatoren. Als streefwaarde doen we een voorstel voor de gewenste ontwikkeling. In veel gevallen gaat het om de richting waar we naar toe willen bewegen in plaats van een hard getal. Aan de kleuren in de tabel is te zien of de ontwikkeling positief (groen) of negatief (rood) is geweest.

U ziet drie jaren waarover cijfers zijn verzameld: 2018, 2019 en 2020. Voor een aantal indicatoren is nog geen informatie beschikbaar over 2020. Dit heeft te maken met het moment waarop de bron (veelal het CBS) de informatie verwerkt en publiceert. Het jaar 2018 is opgenomen zodat er in ieder geval over twee jaren cijfers beschikbaar zijn.

In deze voortgangsrapportage leest u per hoofdstuk welke ontwikkelingen zijn ingezet en hoe de voortgang daarop is.

Enschede groeit vanuit het hart

	Aantrekken van talent				Duurzame stad				Inclusieve stad	
Indicatoren	Percentage midden- en hoge inkomens-groepen van totaal aantal inwoners	Gemiddeld inkomen	Percentage nieuwe studenten t.o.v. totaal aantal studenten	Aantal uitwonende studenten in Enschede	Percentage woningen zonder aardgas-aansluiting t.o.v. totaal	Gemiddelde energielabel/ energieindex woning-corporatie	Gemiddeld gasverbruik huurwoning in m³	Gemiddeld gasverbruik koopwoning in m³	Aantal gerealiseerde plekken tussen-voorzieningen	Aantal geholpen mensen Woonstap
2020				n.b.		1,49				45
2019	49%*	€ 25.200	4,20%	11800	14,40%	1,5	940	1440		42
2018	48%	€ 24.100	5,50%	11000	13,70%	n.b.	970	1460		26
Streefwaarde	% neemt toe	Neemt toe	% neemt toe	Neemt toe	Neemt toe	Neemt af	Neemt af	Neemt af	Minimaal 10 in '21 tot 50 in '22	
Rapportage voor meer informatie	Kennispunt Twente/cbs.nl		Rapport Kences/ABF over studentenhuisvesting (niet beschikbaar over 2020)		Klimaatmonitor		Klimaatmonitor		"Woonzorg monitor 1x per 3 jaar Financiele monitor Woonstap"	

*voorlopige informatie

	Goed bestuur					
	Groei van Enschede en programmering		Woningcorporaties als vitale partner		Naar een nieuwe aanpak van wijken en buurten	
Indicatoren	Toename aantal inwoners binnensingel-gebied	Netto toename aantal woningen per jaar	Zoektijden sociale huur in maanden	Wachtlijst woonwagens (aantal huishoudens)	Aantal nieuwe wijkaanpakken	Aantal lopende wijkaanpakken
2020	+379	+703	7,4	40	-	1
2019	+522	+643	5,3	n.b.	-	1
2018	+573	+916	n.b.	n.b.	1	
Streefwaarde	Neemt toe	300 per jaar - 650 per jaar tot '20, 300 per jaar - 930 per jaar vanaf '21	< 12 maanden	Neemt af		Minimaal 1
Rapportage voor meer informatie	Kennispunt Twente/CBS.nl					

2. Voortgang

De voortgang is samengevat in verkeerslichtkleuren.

- De kleur groen (rond) betekent dat het resultaat is behaald of dit jaar zeker behaald zal worden.
- De kleur blauw (ruit) betekent dat voortgang is goed is maar resultaat is nog niet behaald.
- De kleur oranje (driehoek) betekent dat er wel vorderingen zijn, maar dat de snelheid in het proces en in resultaten toe mag nemen.
- De kleur rood (vierkant) betekent dat de resultaten tegenvallen en dat er weinig mogelijkheden worden gezien voor verbetering.

In het geval van oranje en rood kan het nog steeds zo zijn dat de gemeente wel al het noodzakelijke voorwerk heeft verricht; zie bijvoorbeeld onder pilot warmtetransitie (punt 5).

H1	Aantrekken en vasthouden van talent – “keeping talent in Twente” *Bij deze opgave gaat het voornamelijk om voorzien in woningen die aantrekkingskracht heeft op de brede doelgroep van talent: studenten en net afgestudeerden, internationale kenniswerkers en doorstromend talent in midden en hogere inkomensgroepen. Voor een belangrijk deel in en rond het stadshart en deels daarbuiten. Het gaat zowel om koop als huur, van sociale huur tot midden- en dure huur. Hiervoor stimuleren we nieuwe woonconcepten gericht op talent die de starter bedienen of doorstroming op gang brengen. Door de inzet van studentenambtenaren en samenwerking met de studentenhuisvesters en onderwijsinstellingen blijven wij in contact met de doelgroep.* Het aandeel midden- en hoge inkomens gerelateerd aan het totaal aantal inwoners steeg in 2020 licht. Het gemiddeld inkomen is gestegen. Afgelopen jaar daalde het percentage nieuwe aantal studenten, een directe oorzaak van COVID-19. Effect van deze daling was vooral terug te zien in de leegstand van short-stay woningen en kamers. De reguliere studentenwoningen hebben geen problemen in de verhuur ondervonden.	
1	Versnellingsprojecten Voor onder meer Centrumkwadraat, Cromhoff en Leuriks-Oost zijn versnellings-afspraken met het ministerie van Binnenlandse Zaken gemaakt. Voor de ontwikkelingen zowel van Centrumkwadraat en Kop Boulevard is een bijdrage van elk 3 miljoen euro van het ministerie ontvangen. Daarnaast is 1 miljoen euro van de provincie ontvangen om de versnelling te kunnen inzetten. • Centrumkwadraat Gepland 932 woningen (129 woningen gereed) • Kop Boulevard Gepland 596 woningen • Cromhoff Gepland 450 woningen • Leuriks-Oost Gepland 74 woningen Verder zijn er op verschillende plekken in de wijken woningen gebouwd. Ondermeer in de Wesselerbrink, de Eschmarke/Glanerbrug, Stroïnkslanden en Boddenkamp.	
2	Andere projecten voor talent Andere projecten die zich richten op net afgestudeerden, (internationale) kenniswerkers en andere starters zijn: • Performance Factory Gepland 198 woningen – deel Centrumkwadraat • Stationsplein Gepland 150 woningen • Connect U, Ariënsplein Gepland 56 woningen (276 woningen gereed) • Kennispark Twente Gepland 300 woningen waarvan 100 voor studenten	
3	Communicatie Andere resultaten liggen in een verbetering van de communicatie met internationale studenten en kenniswerkers, bijvoorbeeld over het aanbod van woonruimte (onder andere via de website Roomspot) en het aanbieden van gestoffeerde en gemeubileerde woonruimte voor vooral internationale studenten en kenniswerkers.	

	De website Roomspot, waar de studentencorporaties en onderwijsinstellingen woningen aanbieden, is sinds mei 2021 verbeterd. Er is nu zowel in Nederlands als Engels informatie te vinden over wonen in Enschede/Nederland, wet- en regelgeving, huurcontracten en -toeslag en coöptatie. Internationale studenten kennen deze regels niet en hadden behoefte aan betrouwbare informatie.	

H2	Duurzame stad – verduurzaming woningvoorraad en klimaatbestendige leefomgeving *In de verduurzaming van de woningvoorraad zie je dat de directe invloed van de gemeente minder groot is. Om die reden wordt vooral ingezet op vergroten van de bewustwording, stimuleren van innovatie, leren via pilots, gericht aanvragen van subsidies om de invloed op resultaten te kunnen vergroten en lobby. Tegelijk heeft de gemeente een regierol in de warmtetransitie van de gebouwde omgeving, waarbij de corporaties een belangrijke partner zijn.* We zien het aantal woningen zonder gasaansluiting toenemen en het gemiddelde gasverbruik per woning dalen. Deze positieve ontwikkeling hopen we door bovenstaande aanpak de komende jaren door te zetten.	
4	Campagne #DeEersteStap & energieloket We zetten dit jaar groots in op de bewustwording rond het reduceren van het gebruik van energie. We voeren de campagne #DeEersteStap die gericht is op maatregelen en gedragsverandering in de woning. Woningeigenaren én huurders kunnen gratis energiebesparende producten bestellen. Dit alles is mogelijk gemaakt door een tweetal toegekende financiële bijdragen van het rijk: € 2,6 miljoen én € 1,8 miljoen. Met onder andere Pioneering, en Alifa als partners is er een brede basis voor een succesvolle campagne. De website energieloket-enschede.nl is inmiddels (stand `1-4-21) 55.860 keer bezocht, er zijn 13.459 producten besteld en zijn er 293.000 impressies[1] in de media verschenen.	
5	Pilot warmtetransitie Twekkelerveld is een pilot voor de warmtetransitie met een belangrijke rol voor participatie, samenwerken met partners en het onderzoeken van koppelkansen met andere problemen die om aandacht vragen. Het geheel leidt tot een Dynamische Investeringsagenda voor de buurt (DIA). Uitganspunt bij de warmtetransitie is dat dit voor inwoners haalbaar en betaalbaar is. De overschakeling op een andere warmtevoorziening moet woonlastenneutraal zijn. Om dit in Twekkelerveld mogelijk te maken zijn extra financiële middelen nodig. Die zijn op dit moment niet beschikbaar, omdat een eerdere subsidieaanvraag in het kader van de Proeftuin aardgasvrije wijk is afgewezen. We bekijken de mogelijkheden voor een nieuwe aanvraag. Ook kijken we naar participatievormen en effectieve communicatie met bewoners. Samenwerken met de inwoners en het gezamenlijk opstellen van een uitvoeringsplan is een belangrijk aandachtspunt.	

[1] Een impressie is de weergave van een pagina of advertentie. Het gaat hier om het bereik buiten de website energieloketenschede.nl om (denk aan de ingezette advertenties via Facebook). Er is geen actie nodig vanuit de gebruiker om de aangeboden informatie te bekijken, deze impressies kunnen wel aanzetten tot actie.

6	Innovatie, experimenten en nieuwe ontwikkelingen Stimuleren van innovatie verloopt via pilots en experimenten. Enkele voorbeelden: • Project Indu-zero, vormgegeven door Pioneering in samenwerking met enkele van de bij haar aangesloten bedrijven en de provincie Overijssel. Het project richt zich op industriële opschaling van het verduurzamen van woningen. Voor een eerste pilot voor het verduurzamen van een beperkt aantal woningen in Enschede zuid is onlangs een vergunning aangevraagd. • Ontwikkeling van het Janninkkwartier met een aanscherping van de landelijk geldende BENG-eisen. • Het waterzijdig inregelen van Cv-installaties is een opgeschaalde duurzaamheidsinnovatie die onder #DeEersteStap valt (zie punt 4). Door de Corona pandemie heeft dit project wat vertraging opgelopen. • Circulair bouwen – op het Robsonterrein en in de Assinklanden. • Bij planvorming Esmarkerveld bekijken we -samen met Enschede Energie- of er innovatieve, duurzame warmte-opties mogelijk zijn • Een aantal bewoners van de Bosuilstraat e.o. werkt samen met Pioneering een aantal duurzame, aardgasloze varianten voor hun woningen uit. Om conform de ambities in de energievisie het gebruik van zonne-energie door inwoners te stimuleren, willen we een aanpak uitwerken voor zon op dak voor particulieren, waarbij we inwoners (individueel of collectief initiatief) met een eigen woning willen ondersteunen in de aanschaf van zonnepanelen. Dit doen we in samenhang met een 'ontzorgingsaanbod' om aardgasloos te worden of daar stappen in te zetten. Enerzijds door de maatregelen en instrumenten van de landelijke overheid te inventariseren en waar nodig aan te vullen met een gemeentelijke duurzaamheidslening, anderzijds door te kijken naar de mogelijkheden om te helpen bij de aanschaf van zonnepanelen en de keuze van een installateur. Keuzevrijheid van de inwoner blijft hierbij een uitgangspunt. We stellen voor om de volgende beleidsuitspraak toe te voegen aan de Woonvisie: *We werken een aanpak uit waarbij we inwoners meer kunnen ondersteunen in de aanschaf van zonnepanelen. Dit doen we in samenhang met een 'ontzorgingsaanbod' om aardgasloos te worden of daar stappen in te zetten.*	
7	Transitievisie Warmte Bureau Over Morgen is in opdracht van de gemeente bezig met het opstellen van de Transitievisie warmte. Het ontwerp zal na de zomer ter inzage worden gelegd en in het najaar voor besluitvorming aan de raad worden voorgelegd.	
8	Klimaatadaptie, biodiversiteit en circulair bouwen Op het gebied van klimaatadaptatie, biodiversiteit en circulair bouwen voeren we als gemeente zelf veel maatregelen uit, zoals: verharding vervangen door groen, aanleg stadsbeek en de groene linie Oldenzaalsestraat. Echter, de grootste uitdaging ligt op particulier terrein. Hier bevindt zich het grootste aandeel verharding. Er lopen meerdere initiatieven om de Enschedese inwoner hierin te betrekken: - Op het gebied van communicatie. Voorbeeld: Enschede aan Zee (https://www.1twente.nl/dossier/enschede-aan-zee), de website Groenblauw Enschede (https://groenblauwenschede.nl/). En de campagne Zo Groen waarin we bewoners stimuleren tot aanleg van geveltuinen, en het vergroenen van voor- en achtertuinen. Hiernaast is via verschillende kanalen een klimaatdialoog opgestart over de effecten van extreem weer en wat we daarin wel of niet acceptabel vinden. - Bij de ontwikkeling van Cromhoff wordt de toolkit "natuurinclusief bouwen" ingezet In 2021 worden 2 plannen aan de gemeenteraad voorgelegd: het Water en Klimaatplan Enschede (WeK), en het Groenambitieplan Enschede. Beide plannen geven nadere invulling aan de opgave duurzame groene stad.	

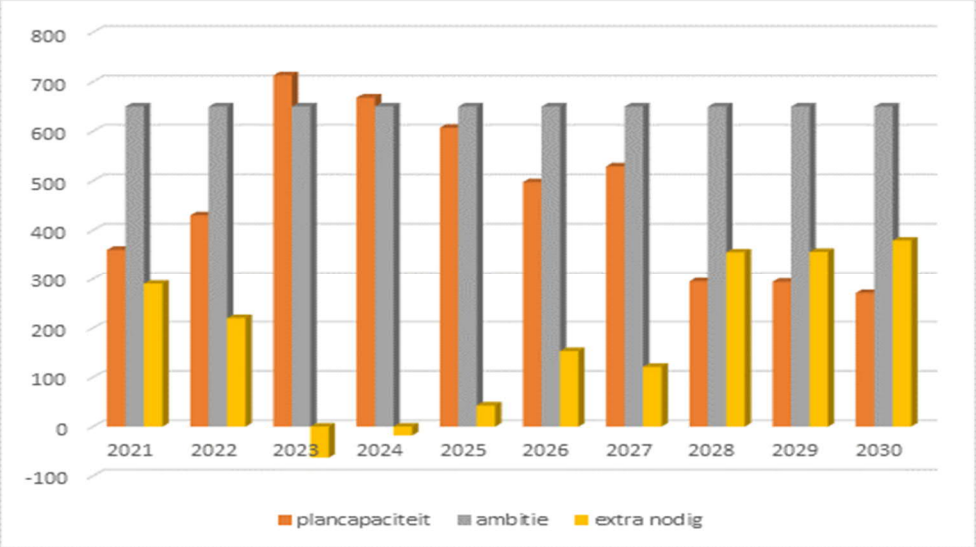
H3	Inclusieve Stad *De bijdrage vanuit het woondomein aan de inclusieve stad richt zich op het in beeld brengen van de toekomstige huisvestingsvraag voor mensen met een zorg en/of ondersteuningsvraag en de aanpakken om aan die vraag tegemoet te komen. Het gaat daarbij zowel om maatwerkaanpakken waarlangs bijvoorbeeld kwetsbare jongeren worden begeleid naar zelfstandig wonen als om meer globale acties, bijvoorbeeld om rijk en provincie uit te dagen een grotere rol te pakken in het stimuleren van woningeigenaren om hun woning levensloopbestendig te maken.* Hoewel we nog geen kamers als tussenvoorziening hebben gerealiseerd, zijn we een heel eind op weg. De verwachting is in 2021 nog een aantal kamers beschikbaar komen. We zien dat Woonstap in 2020 45 keer heeft kunnen helpen om woonbelemmeringen weg te nemen. Ondanks de COVID-19 beperkingen en het lage aantal verhuizingen, zijn er meer mensen geholpen dan in 2019 (42).	
9	Inzicht in vraag en aanbod De woon/zorgmonitor is opgeleverd met een uitgewerkt beeld voor de Enschedese situatie en is in juni 2020 gepresenteerd en toegelicht tijdens een technische sessie in het kader van het Woondebat. De monitor geeft een goed beeld van de huisvestingsopgave voor verschillende groepen, met name ouderen, gehandicapten, psychisch kwetsbaren en kwetsbare jongeren. Het gaat om de huidige huisvestingsopgave in 2025, 2030 en 2040. De resultaten en bevindingen van de monitor zijn ook besproken met de corporaties en met verschillende maatschappelijke partners en heeft geleid tot verschillende vervolgacties zoals een gezamenlijke inventarisatie van te transformeren vastgoed en de opstart van een nieuwe (structurele) samenwerking voor de opgave rondom ouderen tussen o.a. zorgkantoor, ouderenzorgorganisaties, corporaties en gemeente.	
10	Meer wonen, minder zorg Inwoners met een zorg en/of ondersteuningsvraag worden op verschillende wijzen begeleid naar (meer) zelfstandig wonen: soms via projecten zoals WoonStAP 18- en WoonStAP 23+ en met kleinschalige woonexperimenten, maar veelal ook via reguliere huisvesting. De goede samenwerking tussen corporaties en gemeente/wijkteams via WoonStAP is hierin belangrijk. In 2020 zijn ruim 45 inwoners (waarvan 19 jongeren) met woonbelemmeringen geholpen aan reguliere huisvesting met passende ondersteuning. Daarbij is de gerealiseerde maatschappelijke kostenbesparing geschat op meer dan € 2 miljoen (let wel: dit is geen netto gemeentelijke kostenbesparing). In samenwerking met de corporaties willen we de mogelijkheden verder opschalen. In 2021 ligt de prioriteit hierbij op de huisvesting van (kwetsbare) jongeren. Via de gezamenlijke aanpak van het te transformeren vastgoed zijn verschillende locaties geselecteerd waarvoor gelijktijdig processen lopen om hier flexwonen voor jongeren mogelijk te maken. De ambitie is om circa 50 betaalbare plekken voor jongeren (in gemixte samenstelling) te creëren. Het bereik van het aantal jongeren is daarmee groter, omdat het zogenaamde tussenvoorzieningen betreft waarvoor geldt dat de jongeren naar korte of langere tijd doorstromen naar meer zelfstandige vormen van huisvesting. Ook wordt ingezet op preventieve aanpakken waaronder Vroeg Eropaf om schuldenproblematiek te voorkomen, een regionaal plan ter voorkoming van dak- en thuisloosheid en een aanpak nog meer specifiek gericht op dak- en thuisloze jongeren.	
11	Meer sociale kamerverhuur en draagkracht wijk/buurt Centraal in de woonvisie staat dat de corporaties de partners zijn voor de huisvesting van kwetsbare inwoners. Met het eerdergenoemde onderzoek naar vraag en aanbod (onder punt 9) is een goed inzicht ontstaan in de opgaves voor de komende periode. De	

	corporaties onderschrijven deze opgaven ook. (De opgaves gaan overigens over meer dan alleen huisvesting, het gaat uiteraard ook over passende ondersteuning.) Randvoorwaarde is dat er voldoende beschikbare passende (dus ook betaalbare) woonruimte is voor de verschillende doelgroepen. Omdat we haast hebben wordt niet alleen naar de lange(re) termijn gekeken, maar ook naar wat we al op korte termijn kunnen doen. Daarom kijken we nadrukkelijk naar mogelijkheden binnen het bestaande vastgoed en is samen met corporaties een lijst met te transformeren vastgoed opgesteld. Voor een aantal panden wordt concreet onderzocht of deze zich lenen voor onzelfstandige bewoning. Daarnaast wordt een verkenning gedaan naar de mogelijkheden die flexwonen biedt. Voor ieder nieuw initiatief – en dus ook voor deze – is een randvoorwaarde dat de draaglast van een buurt niet wordt overschreden. Met het oog daarop is een nieuw afwegingskader ontwikkeld dat onderdeel is van het “Kompas voor ruimtelijke initiatieven”.	
12	Slecht verhuurderschap Het afgelopen jaar hebben we de mogelijkheden onderzocht voor een aanpak van het slecht verhuurderschap. Helaas is er nog geen specifiek instrument voor deze aanpak en dit ongenoegen hebben we ook landelijk geuit. Gelukkig is de rijksoverheid drukdoende om via landelijke regelgeving de aanpak van de slechte verhuurders beter mogelijk te maken. Lokaal hebben we de beschikbare instrumenten, passend voor Enschede, benut. Denk daarbij aan de wijziging van de Wet woonoverlast; hierdoor is het mogelijk een slecht verhuurder een gedragsaanwijzing te geven bij geconstateerde onregelmatigheden. We verwachten voor de zomer ‘21 de benodigde APV-aanpassing aan uw raad te hebben aangeboden. Daarnaast is de aanpak van slechte verhuurders via de fysieke lijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma BVTH; de panden van de grootste (slechte) verhuurders gaan we actief bezoeken (ook als er geen melding/klacht is). Zodra er vanuit de rijksoverheid nieuwe instrumenten vrij komen kijken we naar de inzet voor Enschede.	
13	Langer zelfstandig wonen van senioren Voor het vraagstuk van “langer zelfstandig wonen van senioren” liggen de grootste mogelijkheden in de particuliere woningvoorraad; 41% daarvan (14.000 woningen) is met een kleine ingreep geschikt te maken voor senioren, zo blijkt uit de Woon/Zorg-monitor. Er is een lobby opgezet richting provincie en rijk met als doel dat de centrale overheid hierin een grotere verantwoordelijkheid neemt. Het gaat immers om een vraagstuk dat ver boven de schaal van de gemeente zelf uitstijgt en dat een lange adem vergt, omdat het ook over gedragsverandering gaat.	
14	Seniorenhofjes Naar aanleiding van het vorige woondebat is een beleidsuitspraak toegevoegd m.b.t. de realisatie van een (of meerdere) hofje voor senioren (om hier ook meer ervaring mee op te doen). Hiervoor kijken we bij nieuwe ontwikkelingen specifiek naar mogelijkheden voor deze doelgroep. Ook zijn we in overleg met de vereniging Hof Enschede (voorheen de werkgroep Knarrenhof), waarbij het al heel concreet over een aantal potentiële locaties gaat, waarbij we de vereniging bijvoorbeeld in verbinding brengen met een ontwikkelaar.	

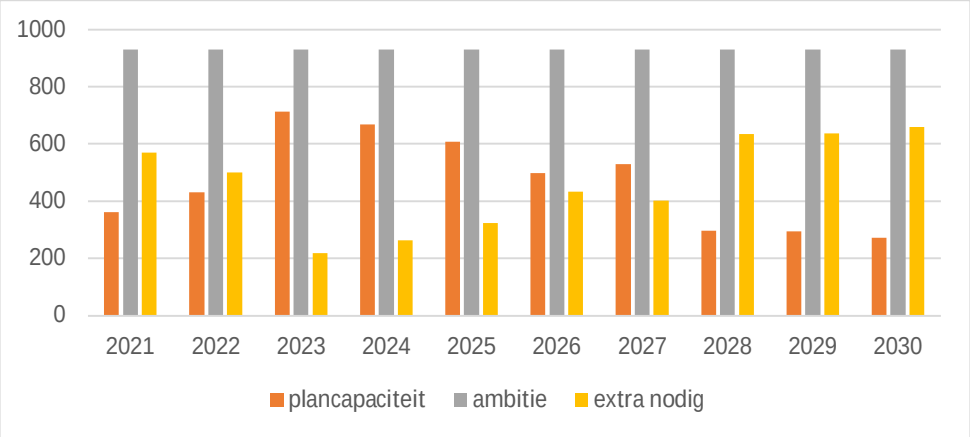
H4	Groei van Enschede en programmering *De programmering is onder meer gericht op doelgroepen als talent, midden- en hogere inkomens en inwoners met een zorg en/of ondersteuningsvraag. De programmering is "adaptief" en faciliteert een groei naar 170.000 inwoners.* Enschede groeit. Het aantal inwoners stijgt gestaag, voornamelijk door migratie. In 2020 werden er netto ruim 700 woningen toegevoegd aan de woningvoorraad.	
15	Opnieuw succesvolle bouwimpuls-aanvragen Eind 2021 is voor de tweede tranche van de bouwimpuls het project Kop van de Boulevard ingediend. Deze is in februari 2021 door het rijk gehonoreerd met 3 miljoen euro. Samen met het project Centrumkwadraat draagt dit project onder andere bij aan de doelstelling betaalbare woningen voor aantrekken en behouden van talenten. Tweede ronde woningbouwimpuls zorgt voor bijna 45.000 nieuwbouwwoningen | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl	
16	Realisatie nieuwbouw overstijgt de prognose In 2020 zijn in Enschede netto ruim 700 woningen toegevoegd: 500 door nieuwbouw en ruim 200 door transformatie. De gemiddelde netto nieuwbouwtoevoeging in de periode 2015-2020 bedroeg ruim 500 per jaar en ligt daarmee ruimschoots boven het Stec-trendscenario waarop de woonvisie is gebaseerd (netto toevoeging 300 per jaar). Ten behoeve van het adaptief programmeren is in de eerste helft van 2021 dit trendscenario geactualiseerd: de bijgestelde onderbouwde prognose is dat er de komende 10 jaar behoefte is aan een netto toevoeging van 3.225 woningen (was 2.700). Dit is exclusief de toekomstige vraag van specifieke doelgroepen, studenten en arbeidsmigranten. Tevens betreft het hier een prognose die mede op landelijke PRIMOS-cijfers is gerealiseerd en waar de lage realisatie in de crisisperiode mogelijk nog steeds een dempend effect heeft. Daarom kijken we naast deze onderbouwde prognose ook naar de geformuleerde ambitie (zie punt 17). Een uitgebreide tabel met daarin een overzicht van de grotere woningbouwplannen in de komende 10 jaar (bijlage 1) laat zien dat er in deze plannen – exclusief de corporatieplannen - voor ruim 3.300 woningen aan grotere harde en zachte plannen voor uitvoering in beeld is. Daarnaast zijn er nog eens voor 1.300 woningen aan kleinere plannen. Totaal komt de netto toevoeging daarmee op 4.600 woningen. Voor de op dit moment geprognosticeerde behoefte zijn er dus voldoende plannen. Ongeveer de helft van de plancapaciteit bevindt zich binnen de singels. Daarnaast hebben de corporaties harde en zachte plannen voor ongeveer 1.500 woningen. Het gaat hier vooral om een kwalitatieve verbetering/ herstructurering van de sociale huurvoorraad. Netto worden er ongeveer 250 woningen toegevoegd.	
17	Ambitie Enschede gericht op versnelling vraagt om extra plannen, financiën en capaciteit De ambitie van Enschede is allereerst gericht op het groeien naar een stad van 170.000 inwoners. Daarnaast hebben we in het overleg met de provincie naar aanleiding van de regionale woonafspraken aangeboden een substantieel deel van de door de door Overijssel aangeboden hulp op de landelijke bouwopgave te willen realiseren. Dit leidt tot 2 scenario's, A) een kwalitatieve groei naar 170.000 inwoners en B) daarbovenop nog bouwen voor een deel van de landelijke opgave. In scenario A (kwalitatief) groeien en versnellen richting 170.000 inwoners betekent dat er netto ongeveer 6.500 woningen (= gemiddeld 650 per jaar) toegevoegd moeten worden. Er zijn dus ook – vooral voor de periode 2026-2031 – nieuwe plannen nodig. Rekening houdend met een herstructureringsopgave van 1.500 woningen in de bestaande woningvoorraad	

bedraagt de totaal benodigde woningbouwprogrammering dan 8.000 woningen. Dit betekent een toevoeging van bijna 2.000 woningen aan nieuwe plannen.

In een grafiek ziet dit er als volgt uit.

Scenario B bouwen voor deel landelijke opgave betekent dat er netto ongeveer 9.300 woningen (= gemiddeld 930 per jaar) toegevoegd moeten worden. Er zijn dan nog 4.700 woningen aan nieuwe plannen nodig.

Op 25 maart 2021 is de regionale woonagenda tijdens de bijeenkomst van de provinciale woonkeuken vastgesteld. De 5 grote Enschedese gebiedsontwikkelingen – Centrumkwadraat, Kop van de Boulevard, Kennispark/Twekkelerveld, Het Cromhoff en Esmarkerveld zijn in deze woonagenda als 'sleutelprojecten' benoemd. De versnelling van de nieuwbouw en de extra regionale opgave woningbouw zal allereerst in deze sleutelprojecten en nieuwe gebiedsontwikkelingen (moeten) plaatsvinden. Voor het toevoegen van woningen in het licht van de landelijke opgave is het belangrijk om nu ook al te werken aan het voorbereiden van nieuwe woongebieden.

Deze sleutelprojecten zijn ook opgenomen in de strategische investeringsagenda Enschede. Het vorm geven van de kwalitatieve groei en versnelling via de Strategische Investeringsagenda is alleen mogelijk als er voldoende menskracht is binnen de gemeentelijke organisatie. Onder andere voor de 0 en 1 fase en voor lobby. Hiervoor zijn extra middelen nodig. Voorstellen hiervoor zijn bij de zomernota gedaan.

	We zien een sterk stijgende woningbehoefte die hoger is dan de prognoses laten zien. Hierdoor willen we meer woningbouwplannen klaar hebben liggen dan de behoefteprognoses nu nodig achten. Het is immers beter om te veel plannen klaar te hebben liggen dan te weinig. Naast bouwen voor de lokale en regionale behoefte willen we ook bijdragen aan de landelijke taakstelling. Daarom zijn we in de uitwerking van de woonafspraken met de provincie ook in gesprek over een mogelijk toevoeging van 9300 woningen in de komende 10 jaar. Wij stellen voor om deze ambitie vast te leggen in de volgende beleidsuitspraak: *We verhogen onze ambitie voor de komende 10 jaar naar het faciliteren van de bouw van 9300 woningen, 930 per jaar gemiddeld. Ook deze ambitie geven we vorm volgens adaptief programmeren, waarbij de prognose van de woningbehoefte richtinggevend is voor de daadwerkelijke kwantitatieve en kwalitatieve programmering. De prognose actualiseren we regelmatig.* Voor de bouw van niches bieden we ruimte aan de markt en faciliteren wij wanneer hier een initiatief over is. Zie hiervoor ook onze reactie over deze woonvormen bij de motie 'Ruimte voor alternatieve woonvormen en circulair duurzaam bouwen' in bijlage 2 (nummer 4). Over sommige niches hebben we andere afspraken gemaakt, zoals voor seniorenhofjes (zie punt 14).	
18	Adaptief programmeren en gezamenlijk toewerken naar een sturingsadvies Het proces van gezamenlijk adaptief programmeren is in beeld gebracht. Met de Enschedese corporaties is en wordt in de kader van adaptief programmeren continue relevante (onderzoeks)info gedeeld, geduid en besproken wat dit betekent voor de portefeuillestrategie van de corporaties en de Enschedese woningbouwprogrammering (langer termijn). De actuele wacht- en zoektijden (korte termijn) sociale huur zijn en worden hierbij betrokken. We werken - samen met de corporaties - toe naar een sturingsadvies aan het bestuurlijk overleg prestatieafspraken waarin we voorstellen doen over hoe we omgaan met de kwantitatieve en kwalitatieve opgave in de sociale woningvoorraad. Op basis van dit advies sturen wij gezamenlijk op de sociale woningvoorraad in Enschede.	
19	Start van het Platform Stedelijke Ontwikkeling Enschede (PSOE) Een eerste bijeenkomst van dit open platform waaraan partijen als aannemers, ontwikkelaars, banken, makelaars, corporaties en provincie kunnen deelnemen heeft eind 2020 plaatsgevonden. Initiatiefnemers zijn de marktpartijen. Het platform is gericht op samenwerking en advies over ruimtelijke stedelijke ontwikkelingen Om in deze coronatijd de PSOE warm te houden is recent nogmaals een digitale bijeenkomst gehouden. Doel is om eind 2021 fysiek de oprichtingsbijeenkomst te organiseren.	
20	Doelgroepenverordening sociale huur is vastgesteld In 2020 is een beleidsuitspraak over een verordening sociale huur aan de woonvisie toegevoegd, omdat met de snelle afname van de gemeentelijke grondposities de sturing op de toevoeging van sociale huur in grotere ontwikkelprojecten eveneens afneemt. De bestaande verordening middenhuur is aangevuld met sociale huur en vastgesteld door de gemeenteraad op 8 maart 2021.	
21	Flexwonen krijgt steeds meer aandacht Het concept flexwonen krijgt steeds meer aandacht in Enschede. We zien dit als een woonvorm waarbij de tijdelijkheid centraal staat. Niet zozeer de tijdelijkheid van de woning of de locatie, maar meer gericht op de tijdelijke bewoning voor spoedzoekers. Dit zijn mensen die plotseling en dan ook dringend woonruimte nodig hebben. De huidige woningmarkt speelt daar nog onvoldoende op in.	

	In de prestatieafspraken met de corporaties is opgenomen dat we in 2021 in coproductie uitvoeringsbeleid voorbereiden. We zoomen in op de vraag van de doelgroepen in Enschede en wat daarbij een passende woonvorm is. Daarnaast zien we in de uitvoering de eerste plannen ontstaan. Via de gezamenlijke aanpak van het te transformeren vastgoed zijn verschillende locaties geselecteerd waarvoor gelijktijdig processen lopen om hier flexwonen voor jongeren mogelijk te maken. De ambitie is om circa 50 betaalbare plekken voor jongeren (in gemixte samenstelling) te creëren (zie punt 10).	

H5	Woningbouwcorporaties als vitale partner voor stedelijke doelen *Onder de hiervoor genoemde punten is de bijdrage van de woningbouwcorporaties al vaak aan bod gekomen, zoals bij de transitievisie warmte, de opgaven voor de specifieke doelgroepen en adaptief programmeren. Ook spelen woningcorporaties een grote rol binnen de SIA.* *De nadruk ligt op een goede samenwerking tussen gemeente, Enschedese woningcorporaties en huurdersorganisaties en het opstellen en uitvoeren van de prestatieafspraken en bijbehorende speerpunten. Voor 2021 zijn de speerpunten monitoring, zoektijden & maatwerk en flexwonen vastgesteld.* *De meerjarige prestatieafspraken met Woonzorg Nederland worden jaarlijks bekrachtigd. Voor 2021 is dit gebeurt op 30 november 2020. Dit via de oplegnotitie bij Bod Prestatieafspraken 2021 Woonzorg Nederland.* De druk op de woningmarkt neemt licht toe, zo ook voor de sociale huur. De zoektijden naar een sociale huurwoning stijgen in 2020 naar 7,4 maanden. Daarnaast staan er 40 huishoudens op de wachtlijst voor een woonwagen.	
22	Speerpunt monitoring Het speerpunt monitor is een voortzetting van het speerpunt 2021. Het belangrijkste aandachtspunt voor 2021 is de specificatie van de zoektijden naar de verschillende huurprijzen en waar mogelijk naar doelgroepen, zodat een beter inzicht wordt verkregen in de zoektijden.	
23	Zoektijden Voor actief woningzoekenden liep de gemiddelde zoekduur naar een sociale huurwoning in 2020 op naar 7,4 maanden. Dit is minder dan de norm van 12 maanden. In 2019 was dit 5,3 maanden. De stijging van de zoektijd laat zien dat de druk op de sociale woningen toeneemt. Hierover zijn wij met de woningcorporaties in gesprek en kijken we in adaptief programmeren welke maatregelen getroffen kunnen worden om de druk te verlagen. Huishoudens die langer dan 12 maanden een huurwoning zoeken, kunnen met de woningcorporaties in gesprek. Zie ook punt 24 over het speerpunt zoektijden en maatwerk.	
24	Beleidsuitspraak zoektijden wordt vormgegeven via speerpunt zoektijden en maatwerk In de Woonvisie is opgenomen dat de woningcorporaties uitwerken hoe actief woningzoekenden die niet binnen 12 maanden een woning vinden, worden geholpen bij het zoeken naar een geschikte woning. Dit is vanuit de prestatieafspraken een speerpunt voor 2021 geworden. Woningcorporaties werken aan een gezamenlijke werkwijze met uniforme definities ten aanzien van deze zoektijden. Hierdoor kunnen woningcorporaties betere gegevens aanleveren voor de monitoring, die vergelijkbaar zijn doordat zij hetzelfde meten en hetzelfde werken.	
25	Beleidsuitspraak flexwonen wordt vormgegeven via speerpunt flexwonen De beleidsuitspraak om in coproductie met woningcorporaties uitvoeringsbeleid over flexwonen op te stellen, is ingevuld door hier vanuit de prestatieafspraken een speerpunt voor 2021 van te maken. Samen met de woningcorporaties bespreken we	

	doelgroepen met een spoedvraag op de Enschedese woningmarkt en hoe wij deze doelgroepen (versneld) kunnen helpen aan (tijdelijke) woonruimte. Ook kijken we naar de mogelijkheid om een deel van de vraag door de markt op te laten pakken. Daarnaast zien we in de uitvoering de eerste plannen ontstaan (zie punt 10, 11 en 21).	
26	Speerpunt armoede als gevolg van (hoge) woonlasten In dit speerpunt is onderzocht of huurders armoede ondervinden als gevolg van woonlasten. Dit speerpunt bevindt zich momenteel in een afrondende fase. De Raad wordt voor het einde van het jaar geïnformeerd over de bevindingen van dit speerpunt.	◆
27	Woonwagens Het is ons gelukt een subsidie van het rijk binnen te halen van € 450.000. Inmiddels zijn we gestart met een locatieonderzoek. Zodra de definitieve locatie is vastgesteld wordt de BP-procedure opgestart. De Raad wordt na de zomer 2021 hierover geïnformeerd. Streven is om in 2022 een locatie voor 5-8 standplaatsen bouwrijp op te leveren aan woningcorporatie de Woonplaats.	◆

H6	Naar een nieuwe aanpak voor buurten en wijken *In de nieuwe aanpak gaat het om twee invalshoeken: (1) op stedelijk niveau zoveel mogelijk feiten en cijfers bijeenbrengen die iets zeggen over de fysieke en sociale leefbaarheid in wijken en buurten. Op basis daarvan ontstaat een beeld – onder meer op kaart – van urgenties in buurten en wijken en een beeld van mogelijkheden om investeringen te bundelen. Deze inzichten komen samen in een "Stedelijke investeringsafweging" (SIA) die richting geeft aan een prioritering in de aanpak van buurten en wijken, onder andere met het oog op de warmtetransitie. Vervolgens (2) is er de integrale aanpak van buurten met een belangrijke rol voor partners en participatie. Dit is de Dynamische Investeringsagenda (DIA, waarvoor een pilot loopt in Twekkelerveld.*	
28	In de voorgaande hoofdstukken is al veel gezegd over de toenemende samenwerking tussen gemeente en corporaties. Binnen de samenwerking wordt steeds meer informatie uitgewisseld (beleidsuitspraak 1). Op basis van die informatie hebben we een model ontwikkeld dat inzicht biedt in de "staat van buurten" in Enschede. Ook wel: de Stedelijke InvesteringsAfweging (SIA). De SIA is een bundeling van bestaande kwantitatieve data over onder andere verschillende urgenties en toekomstige investeringen in buurten. Het gaat onder meer om data op het gebied van veiligheid en overlast, leefbaarheid, sociaal (gezondheid en inkomen) en klimaat (hittestress en wateroverlast). Bij investeringen gaat het onder meer om de woningbouwprogrammering, rioleringsvervanging, wegverbetering en andere vastgoedinvesteringen, waaronder van de woningbouwcorporaties. Informatie uit de SIA – met name de prioritering in urgenties en informatie over de planning van toekomstige investeringen – wordt ook ingezet voor het bepalen van de volgorde van de warmtetransitie. Daarnaast is de SIA relevant voor het bepalen van beleidsterreinen die betrokken moeten worden in de aanpak van een buurt, zo ook welke investeringen in een dergelijke aanpak gebundeld kunnen worden. Tot slot is de informatie uit de SIA relevant in de voorbereiding op projecten, voor het werken in de stadsdelen en is het zelfs een model dat ook relevant is voor andere overheden. Om die reden is afgelopen jaar naast de doorontwikkeling van het model ook een veelheid van presentaties gegeven binnen de gemeente, bij corporaties en bij andere overheden.	◆

Bijlage 1: actueel programmeringsoverzicht

Project	Aantal	Prijsklasse (koop/huur) *	Gereed	Gepland
Binnensingel				
Ariënsplein Fase II: woon-werk 56	56	Huur vrije sector MGW 56x		56 in 2022
Ambachtsschool	92	70 x Huur vrije sector MGW 22 x Dure huur MGW. > € 950	70	22 in 2021
Coberco/Melkhal	84	Koop EGW: • 55 x > € 310.000 Koop MGW: • 30 x € 200.000 - € 310.000	15	20 in 2021 / 19 in 2022 30 in 2024
Arkepand	30	Huur vrije sector EGW: 3x Huur vrije sector MGW: 13x Dure huur MGW. > € 950,-: 14x		30 in 2021
Pijpenstraat OBE (zacht)	35	Koop MGW: • 23 x € 200.000 - € 310.000 • 12 x > € 310.000		35 in 2025
Centrumkwadraat (hard)	213	Koop EGW: • 15 x € 200.000 - € 310.000 • 75 x > € 310.000 Koop MGW: • 11 x € 200.000 - € 310.000 • 3 x > € 310.000 Huur sociaal EGW: 14 x Huur sociaal MGW: 54 x Huur vrije sector MGW: 41 x	129	84 in 2021 - 2027
Centrumkwadraat (zacht)	1.067	Koop EGW : • 43 x € 200.000 - € 310.000 • 41 x > € 310.000 Koop MGW : • 175 x € 200.000 - € 310.000 • 183 x > € 310.000 Huur sociaal MGW: 296 x (oa Performance Factory 179 x) Huur vrije sector MGW: 311 x Dure huur MGW. > € 950,-: 18 x		1.067 in 2023 - 2030
Janninkkwartier	150	Koop EGW: • 120 x > € 310.000 Dure huur EGW > € 1.150,-: 30 x		150 in 2021 - 2024
Operahof (voormalige NRO locatie)	43	Koop EGW: • 3 x € 200.000 - € 310.000 • 40 x > € 310.000		35 in 2021 8 in 2024
Kop van de Boulevard (zacht)	596	Huur sociaal MGW: 41x Koop EGW: 29x Huur vrije sector EGW: 63x Koop MGW: • 187 x € 200.000 - € 310.000 • 43 x > € 310.000 Huur vrije sector MGW: 37x Dure huur MGW. > € 950,-: 196 x		596 in 2023 - 2029

TOTAAL Binnensingel	2.366		214	2.152
Buitensingel				
Vaneker kavels (schil en zuidkamp) + Parkwonen + bestaand vastgoed	283	Koop EGW 283 x > € 310.000	186	97 in 2020 – 2025
Brunink	77	Koop EGW 77 x > € 310.000	36	41 in 2021 – 2025
Bleekerij	98	Koop EGW: • 30 x € 200.000 - € 310.000 • 68 x > € 310.000	92	6 in 2020 – 2025
Het Cromhoff (zacht)	450	Huur sociaal EGW: 60x Koop EGW: • 81 x € 200.000 - € 310.000 • 205 x > € 310.000 Koop MGW : • 22 x € 200.000 - € 310.000 • 82 x > € 310.000		450 in 2024 – 2027
Leuriks-Oost	74	Koop EGW 74 x > € 310.000		74 in 2022 – 2026
Esmarkerveld (zacht)	600	Huur sociaal EGW: 100x Huur vrije sector EGW: 100x Koop EGW: • 250 x € 200.000 - € 310.000 • 150 x > € 310.000		600 in 2024 – 2030
TOTAAL Buitensingel	1.582		314	1.268
Corporaties				
CK Pakhuiskwartier (zacht)	116	Huur sociaal MGW (studenten)		116 in 2024
Performance Factory	179	Huur sociaal MGW		179 in 2024
Nieuwbouw UT Campus Boulevard	100	Huur sociaal MGW (studenten)		100 2024
Kennispark B&S (zacht)	200	Huur sociaal MGW		200 in 2024
Oost Boswinkel	251	Koop EGW 24x € 200.000 – 310.000 Koop MGW 24x < €200.000 Huur sociaal EGW 123x Huur sociaal MGW: 80 x		251 in 2022-2025
TOTAAL corporaties	846			846 in 2021 -2025
TOTAAL	4.794		528	4.266

*) Huur vrije sector: > 752 – 950 euro (midden huur), > 950 euro (dure huur)
EGW = eengezinswoning, ook wel grondgebonden woning
MGW = meergezinswoning, ook wel appartement

Bijlage 2: moties

	Titel en dictum	Voortgang	Afgehandeld?
1	Motie pilots warmtetransitie Gasloos Twekkelerveld en de Posten on hold De pilots Twekkelerveld en de Posten voorlopig on hold te zetten totdat er zicht is op reëel financiële compensatie door de landelijke dan wel provinciale overheden. Zodra de noodzakelijke financiële duidelijkheid is ontstaan dit aan de raad voor te leggen alvorens er een doorstart van de pilots kan plaatsvinden en er daadwerkelijke uitgaven zullen worden gedaan.	Deze motie is aangenomen met als aanvulling dat er wel verder gewerkt wordt aan het opstellen van wijkuitvoeringsplannen, maar dat de uitvoering ervan niet eerder start dan dat financiele duidelijkheid is ontstaan. Belangrijk uitgangspunt van de warmtetransitie is dat het voor iedereen haalbaar en betaalbaar moet zijn. Dit zal ook een van de uitgangspunten van de nog vast te stellen transitievisie warmte zijn. Als de overgang van aardgas naar een duurzame variant voor de inwoner niet woonlastenneutraal kan, en er geen afdoende instrumentarium van het Rijk beschikbaar is, dan gaan we niet over tot uitvoering.	Afgehandeld
2	Motie langer zelfstandig wonen - Bouwinitiatieven te stimuleren en beleidsmaatregelen te initiëren die langer zelfstandig wonen mogelijk maken, waaronder bijvoorbeeld de verzilverlening en blijverslening; - in gesprek te gaan met partijen die concepten kunnen realiseren voor deze groep en actief sturen op ontwikkelingen op plekken die voor deze groepen aantrekkelijk zijn, zoals in bestaande wijken maar ook bij nieuwbouw in zowel koop als huursector; - in navolging van steden als Zwolle, Amersfoort en Hengelo woonconcepten te introduceren die langer zelfstandig en comfortabel wonen mogelijk maken voor ouderen en /of voor mensen met een fysieke beperking in Enschede (bijv. concept ouderenhofjes); - concrete invulling te geven aan deze nieuwe vorm van wonen; - ouderen de mogelijkheid geven te participeren in dit proces; - de gemeenteraad te informeren over de voortgang van de ontwikkelingen op dit onderwerp via een periodieke terugkoppeling.	Zie voortgangsrapportage punt 13. De motie is op de beschreven wijze overgenomen waarmee aan de motie is voldaan. Verder is van belang dat we actief bezig zijn om een lokaal platform/structuur en samenwerking op te zetten met sleutelpartijen rondom wonen en zorg voor ouderen.	Afgehandeld

3	Motie bouw geclusterde woonvoorzieningen voor ouderen • Om in te zetten op een bijdrage van het rijk vanuit de impuls voor het stimuleren van geclusterde woningen voor ouderen om de bouw van (grondgebonden) seniorenwoningen mogelijk te maken en hierin versnelling aan te brengen • Te onderzoeken / te verkennen welke mogelijkheden er zijn om woningen voor senioren verspreid over de wijken in de stad te gaan ontwikkelen. • Bij deze verkenning de samenwerking op te zoeken met organisaties waarin senioren vertegenwoordigd zijn • Bij deze verkenning ook de samenwerking op te zoeken met woningcorporaties.	Een actieve groep senioren heeft een vereniging Hof Enschede opgericht en deze is in overleg met de gemeente over verschillende potentiële locaties voor toekomstige seniorenhofjes en hebben wij hun waar nodig in verbinding gebracht met woningcorporaties, ontwikkelaars of andere initiatieven. De voorbereiding van dergelijke geclusterde woonvoorzieningen zijn processen die wel enige tijd en zorgvuldigheid vergen. Er is daarom nog geen sprake van nieuwbouw of realisatie, maar met alle inzet die in gang gezet is, is invulling gegeven aan de motie.	Afgehandeld
4	Motie Ruimte voor alternatieve woonvormen en circulair duurzaam bouwen • Te onderzoeken naar welke (alternatieve) woonvormen binnen onze gemeente behoefte is onder (potentiële) bewoners; • Binnen ruimtelijke plannen die door de gemeente worden geïnitieerd: • Bij ieder plan te kijken welke mogelijkheden er zijn voor o.a. woonvormen zoals genoemd onder de overwegingen; • Doelstellingen op te nemen m.b.t. duurzaam en circulair bouwen, om het gebruik van duurzame bouwmaterialen en het bouwen van groene gevels en daken te stimuleren; • Specifiek binnen het Eschmarkerveld waar mogelijk pilots op te nemen voor zowel alternatieve woonvormen als circulaire bouwtechnieken met duurzame materialen; • Bij ruimtelijke plannen die door derden worden geïnitieerd/ontwikkeld waar mogelijk afspraken met de betreffende ontwikkelaars te maken voor vergelijkbare doelstellingen;	We beschikken over veel actuele onderzoeken over woonwensen: o.a. STEC waarin de resultaten van het landelijke woonwensenonderzoek WOoN 2018 zijn verwerkt en het onderzoek “Bouwkavels woonwensen”(2020). We nemen op dit moment deel aan WOoN 2021 waarvan de resultaten volgend jaar beschikbaar zijn. We volgen daarnaast (nieuwe) initiatieven en onderzoeken die verschijnen over specifieke onderwerpen zoals alternatieve woonvormen, circulair bouwen en levensloopgeschiktheid (van buurten). Hierdoor hebben we op dit moment voldoende inzicht in (specifieke) woonwensen. We implementeren dit – indien mogelijk - in de lopende projecten en betrekken het vanaf het begin bij onze kaderstelling van nieuwe initiatieven en gebiedsontwikkelingen (bv Esmarkerveld). We gebruiken daarbij ook beschikbare kennis over leefstijlen en woonmilieus. Kansrijke nieuw wonen initiateven vanuit de markt zullen we uiteraard blijven faciliteren. Voorbeelden hiervan zijn de Performance factory en Ariensplein. Die zorgen voor meer variatie tussen en binnen woonmilieus.	Afgehandeld
5	Motie onderzoek zelfbewoningsplicht • Voor het volgende woondebat de mogelijkheden in beeld te brengen om bij nieuwbouw, in zowel gemeentelijke als	RIGO Advies heeft voor gemeente Enschede onderzocht of er voldoende krapte is om een huisvestingsverordening te legitimeren. In datzelfde onderzoek is ook aandacht voor andere instrumenten	Afgehandeld

	private projecten, een zelfbewoningsplicht in te voeren en in welke vormen dat mogelijk zou zijn; • Indien het mogelijk is een zelfbewoningsplicht in te voeren, en er nog geen landelijke wetgeving actief is, hiertoe een voorstel aan de raad voor te leggen	om te sturen op de woningmarkt, waaronder het invoeren van een zelfbewoningsplicht. De Raad is hierover geïnformeerd tijdens een technische sessie op 28 juni 2021.	
6	Motie groene gevels en groene (zon)daken • Om bij ontwikkeling van nieuwe grootschalige plannen in het Stadscentrum aan ontwikkelaars en investeerders, de voorwaarde van groene gevels en daken mee te geven in de architectuur • Hierbij ook aandacht te vragen voor zon op dak en duurzaamheidsmaatregelen • Bij afwijking van voorgestelde, onderbouwd te motiveren waarom dit niet mogelijk is.	Dit onderdeel willen we verwerken in de Omgevingsvisie, omdat het in bredere zin met de fysieke leefomgeving te maken heeft. In de tussentijd proberen we in lopende projecten en bij nieuwe initiatieven toch al groene gevels en -daken als kader mee te geven.	Afgehandeld
7	Motie eerlijke kans op een kavel • Om toekomstige kaveluitgiftes door de Gemeente Enschede via loting of openbare inschrijving te laten verlopen • De loting of openbare inschrijving door de gemeente-Enschede uit te laten voeren onder het toeziend oog van een notaris. • Lotingen en biedingen dusdanig in te richten zodat de toewijzing van een kavel daadwerkelijk plaatsvindt aan de bouwer van het huis en er geen kaveloverdracht plaats kan vinden tussen familie, vrienden en bekenden, tussen het moment van toewijzing en het moment van de notariële overdracht.	De motie is passend met het (geactualiseerde) uitgiftebeleid op het gebied van kaveluitgifte wonen.	Afgehandeld
8	Motie groene gevels • Bedrijven en onderwijsinstellingen in Enschede actief te informeren over de mogelijkheden van geveltuinen en de voordelen hiervan; • Waar mogelijk bij gemeentelijke panden, geveltuintjes in te richten, aan te leggen;	In april 2021 stuurde het Vastgoedbedrijf een brief naar de Raad waarin zij ingaan op deze motie: *"Daar waar onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd gaan we in overleg met onze huurder(s) over de mogelijkheden voor vergroening van het terrein, gevels of dak. Dat vraagt om nadere financiële- en onderhoudsafspraken. Het Vastgoedbedrijf is namelijk gebouweigenaar, maar de huurder exploitant van zowel het gebouw als het terrein. Deze maatregel vergt dus meer tijd om te kunnen uitvoeren."*	open
9	Motie stimuleringsregelingen wonen • Met de provincie in gesprek te gaan over mogelijke ondersteuning bij het	In maart 2021 ontving de Raad een brief over deze motie, waarin de mogelijkheden voor leningen en subsidies zijn uiteengezet.	Afgehandeld

	opzetten van een starterslening wonen in de gemeente Enschede. • Eveneens verkennen bij de provincie Overijssel wat de mogelijkheden voor ondersteuning zijn bij het realiseren van huisvesting voor andere doelgroepen (ouderen, arbeidsmigranten etc.) dit in het kader van het beoogde maatwerk. • Voorts in gesprek gaan over de mogelijkheden voor particulieren en huurders voor leningen voor investeringen in duurzaamheid in en om de woning. • De raad hierover uiterlijk eind maart 2021 te berichten.		
10	Motie voorkomen huisuitzetting mantelzorgers • Met corporaties te overleggen dat inwonende mantelzorgers en inwonende meerderjarige kinderen na overlijden van hun dierbare(n) en of ouder, niet per direct de woning hoeven te verlaten; • Met corporaties te overleggen hoe een mantelzorger na het overlijden van hun dierbare(n) ondersteund worden bij het vinden van een nieuwe passende woonruimte.	De motie is besproken met de woningcorporaties. Tijdens het speerpunt zoektijden en maatwerk wordt de manier waarop woningcorporaties omgaan met mantelzorgers (specifiek in de situatie zoals in de motie beschreven) uitgewerkt.	Afgehandeld
11	Motie 1,7 miljoen voor woonwagenbewoners * Naar het Rijk te stappen en er zorg voor te dragen dat met alle mogelijke middelen euro 1.7 miljoen wordt binnengehaald om zodoende een start te maken voor woonplekken voor de woonwagenbewoners van Enschede; * Zich niet met een kluitje het riet in laten sturen, maar duidelijk te maken dat de gemeente Enschede de verplichte opgave gaat realiseren, vermits het Rijk met de nodige financiën over de brug komt; * Voor maart 2021 terug te koppelen met aantoonbare feiten hoe deze inspanningen eruit hebben gezien en dan de resultaten voor te leggen aan de Raad van Enschede.	Tijdens vorig woondebat is al gemeld door de wethouder dat een subsidie van 450.000 euro is verkregen voor woonwagens. De Raad wordt na de zomer geïnformeerd over een concrete (nieuwe) locatie voor woonwagens.	Afgehandeld

12	Bouwen voor de toekomst/aandacht voor het middensegment - een versnelling aan te brengen in het realiseren van woningen in het middensegment en hierbij ook het Eschmarkerveld in ontwikkeling te brengen; - hierbij aan te sluiten op de woonwensen van het middensegment; - de gemeenteraad jaarlijks te informeren over de status van deze ontwikkeling	Wij zijn volop bezig om een versnelling aan te brengen in het realiseren van woningen in het middensegment. Appartementen en grondgebonden woningen, zwel huur als koop. De uitkomsten van actuele (woonwens)onderzoeken worden hierbij betrokken. Wij verwijzen verder naar de teksten over de voortgang per hoofdstuk (specifiek de blokken 1, 15 en 16), bijlage 1 (het programmeringsoverzicht) en deze bijlage 2 (openstaande moties, blok 4). In 2020 is de planvorming van Eschmakerveld gestart. Uit bijlage 1 blijkt dat op dit moment gedacht wordt aan 600 woningen. Realisatie in de periode 2024-2030.	Raad wordt jaarlijks geïnformeerd over deze inhoudelijke voortgang van motie via het Woondebat. Hiermee is deze motie afgehandeld.

Bijlage 3: overzicht beleidsuitspraken Woonvisie per hoofdstuk

1 Aantrekken en vasthouden van talent – “keeping talent in Twente”

Beleidsuitspraken

Vasthouden van talent en wooncarrière

1. Enschede voorziet in aantrekkelijke huisvestingsmogelijkheden voor talent in midden en hogere inkomensgroepen. En daarnaast voor (net) afgestudeerden en (internationale) kenniswerkers.
2. Enschede biedt talent kansen voor een doorlopende wooncarrière.
3. We gaan in gesprek met partijen die concepten kunnen realiseren voor deze groepen en sturen actief op ontwikkelingen op plekken die voor deze groepen aantrekkelijk zijn, daaronder met name: de binnenstad en rondom Kennispark. Het gaat onder meer om concepten in de middenhuur, zowel appartementen als grondgebonden woningen. Corporaties worden hierbij als eerste gevraagd een aanbod te doen.
4. We maken met de corporaties afspraken over geschikte woonruimte voor internationale kenniswerkers met een inkomen kleiner dan 38.035 euro. Plek, voorzieningen en clustering zijn hierbij van belang.

Studenten

5. Enschede voorziet in aantrekkelijke huisvestingsmogelijkheden voor studenten.
6. We betrekken samen met onze partners studenten en afgestudeerden om mee te blijven praten over huisvesting en carrièreperspectief in de regio.
7. We faciliteren onze partners, waaronder met name de corporaties, studenteneenheden te bouwen en transformeren gericht op de kwalitatieve vraagontwikkeling. We baseren ons bij de monitoring op de rapporten van Kences, het kenniscentrum studentenhuisvesting.
8. We hebben aandacht voor de specifieke woonbehoefte van de groep internationale studenten en scheppen samen met de partners voorwaarden dat ze zich thuis voelen in Enschede.

2 Duurzame stad – verduurzaming woningvoorraad en klimaatbestendig leefomgeving

Beleidsuitspraken

Energietransitie woningvoorraad

1. We zetten samen met onze partners in op het vergroten van de bewustwording rondom duurzaamheid in de woonomgeving.
2. We maken optimaal gebruik van de kennis en ervaring die in onze regio aanwezig is m.b.t. duurzaam bouwen en renoveren, we stimuleren duurzame innovaties in de bouw en we creëren ruimte om deze innovaties in onze regio als pilots toe te passen en verder door te ontwikkelen. Hiermee stimuleren we niet alleen duurzaamheid maar versterken we ook de economische kracht van onze regio door trendsettend te worden in duurzaam bouwen en renoveren.
3. De energietransitie staat niet los van onze andere doelen. Waar mogelijk benutten we koppelkansen. In ieder geval leggen we verbinding tussen het proces van de energietransitie en stedelijke vernieuwing.
4. We koppelen de transitieagenda zoveel mogelijk aan een nieuwe gezamenlijke aanpak voor de vernieuwing en verduurzaming van wijken en buurten. We doen daarvoor een pilot in Twekkelerveld (zie hoofstuk 7).
5. Participatie en communicatie zijn van groot belang bij de warmtetransitie. We geven dit zoveel mogelijk vorm vanuit een gebiedsgerichte aanpak.
6. We zetten actief in op de lobby voor aanvullende financiële middelen. De middelen voor stedelijke vernieuwing en voor de energietransitie (proces- en uitvoeringsgelden) schieten zowel bij gemeenten als bij de corporaties en huiseigenaren vergaand te kort om de opgaven succesvol aan te pakken.
7. De gemeente heeft vanuit het Klimaatakkoord een regierol bij het opstellen van de transitieplannen. We doen dit samen met woningcorporaties, netwerkbeheerders, warmteleveranciers, gebouweigenaren en inwoners. We werken op basis van concrete ervaringen en toekomstige regelgeving verder uit wat de inbreng en rol van de verschillende partijen is in deze opgave.
8. De corporaties hebben roadmaps voor de verduurzaming van hun bezit opgesteld (op basis van AEDES-afspraken). We vragen deelname van de corporaties in de totstandbrenging van warmteoplossingen voor hele gebieden. Uitgangspunt is dat we de maatschappelijke kosten zo laag mogelijk houden. Ook de bijdrage aan verlaging van de energielasten, comfort en waardevastheid van de woningen zijn onderdeel van de afweging.

Woonomgeving & klimaatadaptatie, biodiversiteit en groen:

9. Bij het ontwikkelen van stedelijke plannen geven we extra ruimte aan waterberging en “kwalitatief” groen. Ook werken we aan het versterken van een schone, hele, veilige, duurzame en biodiverse woon- en leefomgeving.
10. We geven samen met onze partners invulling aan het oplossen van wateroverlast in Enschede. De basis daarvoor ligt in het gemeentelijke rioleringsplan.
11. We nemen samen met partners maatregelen om verharding te vervangen door groen, zoals het aanleggen van groene daken om water op te vangen.
12. We zetten in op natuur-inclusief bouwen.
13. We onderzoeken hoe we bij nieuwbouw maatregelen kunnen stimuleren die het drinkwatergebruik beperken en/of hergebruik van regenwater bevorderen.
14. Circulair bouwen. Dit thema is erg in ontwikkeling. De corporaties realiseren binnenkort de eerste circulaire woningen. Partijen spannen zich in om nieuwe ontwikkelingen rondom dit thema mee te nemen in de uitvoering.

3 Inclusieve stad – over wonen en het sociaal domein

Beleidsuitspraken

1. We ontwikkelen een Woon/Zorg monitor om inzicht te krijgen in trends en ontwikkeling op het gebied van intra- en extramuraal vraag en aanbod.
2. We faciliteren zelfstandig wonen voor inwoners met een zorg- en/of ondersteuningsvraag.
3. We zorgen voor het juridisch kader om sociale (kamer)verhuur door corporaties voor doelgroepen van beleid mogelijk te maken en maken afspraken met de corporaties over de realisatie van kamerverhuur.
4. We onderzoeken welk instrumentarium we kunnen ontwikkelen en inzetten om slecht verhuurderschap tegen te gaan.
5. We stimuleren (de bewustwording van) huiseigenaren om zelf aanpassingen te doen met het oog op zowel de energietransitie als het langer zelfstandig thuis wonen.
6. Levensloopbestendig bouwen wordt de uitdaging bij nieuwbouw van woningen.
7. We herijken de spelregels voor het beoordelen van ruimtelijke initiatieven en nemen daarin de draagkracht van een buurt en/of wijk mee.
8. We faciliteren de zoektocht naar een locatie voor de realisatie van een ‘Knarrenhof’ of een vergelijkbare vorm van seniorenhuisvesting; de ervaring die we hierbij opdoen nemen we mee naar toekomstige ontwikkelingen voor de doelgroep senioren.

4 Groei van Enschede en programmering

Beleidsuitspraken

1. Overeenkomstig de Ruimtelijke Ontwikkelingskoers (2019) zet Enschede in op een verdere groei van de stad naar 170.000 inwoners, waarbij we groeien vanuit het hart van de stad. Iedere nieuwe woning moet daarbij “raak” zijn: duurzaam bijdragen aan de kwaliteit van de stad.
2. We gaan uit van het Trendscenario waarbij voor de langere termijn het groeien naar 170.000 inwoners de stip op de horizon is. We herijken de aantallen steeds aan de hand van nieuwe prognoses en onderzoeken. We programmeren dan ook “adaptief”.
3. De doelgroepen van programmering zijn: talent, met name in midden- en hogere inkomensgroepen, inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag en inwoners waarvoor het aanbod nu niet goed aansluit op de vraag, waarbij extra aandacht uitgaat naar de doelgroep 30-54 jarigen en/of gezinnen.
4. We doen, waar mogelijk samen met onze partners, onderzoek, monitoren en duiden dit zodat we adaptief en consumentgericht kunnen programmeren voor alle doelgroepen, met bijzondere aandacht voor de doelgroepen onder 3.
5. We onderzoeken de mogelijkheden om een fonds voor stedelijke transformatie op te richten. De transformatie waaronder de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad van 75.000 woningen in combinatie met stedelijke vernieuwing en de aanpak van “rotte plekken” in de stad is de grootste opgave.
6. We bouwen gezamenlijk met de corporaties aan een strategie voor de transformatie van het aanbod aan sociale huurwoningen. Randvoorwaarde is dat er geen overschot is aan sociale huurwoningen.
7. We beperken de toevoeging van appartementen tot een gebied in en direct om de binnenstad: “het gebied voor hoogstedelijk wonen” (zie bijlage 2 van de Woonvisie, ook voor uitzonderingssituaties).
8. We brengen Leuriks-Oost en vervolgens Eschmarkerveld in fases in ontwikkeling en doen met het oog op de middellange termijn onderzoek naar een nieuwe mogelijke locatie voor het realiseren van een woonmilieu als in het Vaneker.
9. Buiten alle plannen blijven we ruimte bieden aan kleinschalige projecten die bijdragen aan de kwalitatieve verbetering van buurten en wijken.
10. Voor “wonen in het buitengebied” wordt het huidige beleid gecontinueerd: er mogen geen woningen worden toegevoegd, tenzij sprake is van een bijdrage aan de hoofdopgaven van de stad.
11. Wonen in het horecaconcentratie-gebied is niet toegestaan. Bij nieuwe gevallen zal deze beleidslijn worden gehanteerd.
12. In de ontwikkeling van de stad komen soms binnenterreinen of achterterreinen vrij voor nieuwe functies. Aan initiatieven die op een dergelijke plek een woonfunctie willen realiseren wordt – uitzonderingen daargelaten – geen medewerking verleend.
13. Op nieuw uit te geven bedrijfskavels willen we de functie wonen, uitzonderingsgevallen daargelaten, niet meer faciliteren.
14. Bij nieuwbouwprojecten willen wij, ook wanneer de grond niet van ons is, kunnen sturen op variatie in koop- en huurwoningen. Hiervoor stellen wij een verordening sociale huur op.
15. We bereiden in co-productie met corporaties uitvoeringsbeleid voor op het gebied van flexwonen.

Beleidsuitspraken

Corporaties

1. We werken samen met corporaties in de huisvesting van studenten en kenniswerkers (zie hoofdstuk 2).
2. We werken samen met corporaties in de verduurzaming van de woningvoorraad (zie hoofdstuk 3).
3. We werken samen met de corporaties aan inclusieve wijken waaronder op het gebied van wonen en zorg (zie hoofdstuk 4).
4. We werken samen met corporaties in de stedelijke vernieuwing van buurten en wijken die de meeste aandacht vragen (zie hoofdstuk 7).
5. Corporaties, huurdersorganisaties en gemeente werken samen vanuit een gedeeld beeld van de toekomst van de woningvoorraad (zie hoofdstuk 5).
6. We werken samen met corporaties aan de vernieuwing van de woningvoorraad, waaronder sociale huur. Randvoorwaarden voor de omgang met de prognose van krimp in de sociale huur zijn: de betaalbaarheid en beschikbaarheid van sociale huurwoningen voor de doelgroep blijven op peil. Dit vraagt om een verbonden aanpak van “adaptieve planning” en goede jaarlijkse monitoring. Kritische factoren daarin zijn (1) de maximale wachttijden en tegelijk (2) de mogelijkheden om ondanks de goede betaalbaarheid en beschikbaarheid van sociale huurwoningen in Enschede een aantrekkende werking van buiten Enschede te voorkomen. De mogelijkheden om aantrekkende werking te voorkomen onderzoeken we gezamenlijk met de corporaties.
7. We streven naar een wachttijd van maximaal 12 maanden voor actief woningzoekenden. Voor actief woningzoekenden die niet binnen 12 maanden een geschikte woning krijgen aangeboden, werken de woningcorporaties uit hoe deze woningzoekenden actief geholpen kunnen worden bij het vinden van een geschikte woning.
8. We maken op stedelijk niveau “overkoepelende afspraken” over de maatregelen die de corporaties in hun portefeuille kunnen nemen; de hoofdlijnen van deze afspraken zijn in deze woonvisie benoemd. De overkoepelende afspraken vervangen het 1-op-1-principe (per gesloopte woning mag een woning worden teruggebouwd).
9. Met het oog op de middellange tot lange termijn opgaven maken we meerjarige prestatieafspraken die jaarlijks worden geactualiseerd. We maken daarnaast harde afspraken over het bouwprogramma voor de periode 1 t/m 5 jaar.
10. De gemeente heeft groot belang bij solide corporaties die kosteneffectief werken en die lokale betekenis en binding hebben.

Woonwagens

Beleidsuitspraken

1. Lokale woonwagenbewoner is degene waarop het afstammingsbeginsel van toepassing is én die ofwel geboren is in een woonwagen in Enschede, of vijf aaneengesloten jaren in Enschede heeft gewoond of familieleden in de 1e of 2e graad in Enschede op een woonwagenlocatie heeft wonen;
2. We faciliteren het woonwagenleven voor de lokale woonwagenbewoners van Enschede;
3. We maken het toevoegen van woonwagenstandplaatsen ruimtelijk mogelijk, met de behoeftepeiling als basis;
4. We monitoren de wachtlijst voor een woonwagenstandplaats in Enschede en peilen 4 jaarlijks de behoefte van de lokale woonwagenbewoners;
5. We streven naar een maximale wachttijd van 5 jaar voor de actief zoekende lokale woonwagenbewoner;
6. Een corporatie realiseert en exploiteert de woonwagenlocatie Sleutelkamp en de nieuw te realiseren locatie(s) / standplaatsen;
7. Een corporatie voorziet in de huisvesting van woonwagenbewoners ook voor zover het huurders betreft die qua inkomen niet tot de primaire doelgroep van een corporatie behoren – altijd binnen de grenzen van wat wettelijk mogelijk is
8. Koopstandplaatsen worden niet aangeboden
9. We handhaven de huidige locatie aan de Robinson Crusoestraat en houden deze beschikbaar voor de doelgroep kermisexploitanten

Statushouders

Beleidsuitspraak

1. De gemeente heeft een taakstelling voor de huisvesting van statushouders. Voor statushouders die niet zelfstandig in huisvesting kunnen voorzien, wordt deze taak via de corporaties uitgevoerd. Zij bieden voor de huisvesting maatwerkoplossingen.

6 Naar een nieuwe aanpak voor buurten en wijken

Beleidsuitspraken

Randvoorwaarden voor stedelijke vernieuwing nieuwe stijl via SIA & DIA:

1. Gemeente en corporaties delen strategische informatie over portefeuille strategieën;
2. We werken informatiegestuurd en gericht op maximaal maatschappelijk rendement daarom ontwikkelen gemeente, corporaties en Kennispunt Twente een buurtmodel dat dit faciliteert. Genoemde partijen hebben de intentie dit model meerjarig, via een continue proces, toe te passen en het model al werkende door te ontwikkelen op basis van nieuwe inzichten en kennis;
3. Opgave gericht samenwerken aan gebiedsontwikkeling vraagt een gemeentelijke organisatie die daarop is ingericht.

Bijlage 4: definities monitor

	Definitie	Bron
Aantrekken van talent		
Percentage midden- en hoge inkomensgroepen van totaal aantal inwoners	Woonvisie: mensen met een midden- en hoger inkomen die werkzaam zijn bij een bedrijf of ondernemer zijn. Mensen die werkzaam zijn bij een bedrijf of instelling of ondernemers in de creatieve sector. Inkomensverdeling van particuliere huishoudens met inkomen (excl. studentenhuishoudens) per 20%-groep van de landelijke verdeling van het gestandaardiseerde huishoudensinkomen. Het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Voor midden- en hoge inkomens kijken we naar de drie hoogste categorieen en het aandeel daarvan t.o.v. het totaal. Toelichting: Deze correctie vindt plaats met behulp van equivalentiefactoren. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Met behulp van de equivalentiefactoren worden alle inkomens herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is een maat voor de welvaart van (de leden van) een huishouden.	Kennispunt
Gemiddeld inkomen	Gemiddeld gestandaardiseerd huishoudensinkomen.	CBS
Percentage nieuwe studenten t.o.v. totaal aantal studenten	% studenten dat in het studiejaar als instroom is geregistreerd bij DUO	Monitor Kences
Aantal uitwonende studenten	Personen die studeren aan een hoger onderwijsinstelling in Enschede en binnen de studiestad als uitwonend zijn geregistreerd bij DUO.	Monitor Kences
Inclusieve stad		
Aantal gerealiseerde plekken tussen-voorzieningen	Het aantal plekken dat als tussenvoorziening is gerealiseerd.	Werkgroep te transformeren vastgoed
Aantal geholpen mensen woonstap	Het aantal mensen die met Woonstap zijn geholpen door het wegnemen van woonbelemmeringen.	Rapportage Woonstap

Duurzame stad		
Percentage woningen zonder aardgasaansluiting tov totaal	Het percentage woningen zonder aardgasaansluiting ten opzichte van het totaal aantal woningen	Klimaatmonitor
Gemiddelde energielabel/ energieindex woningcorporatie	De gemiddelde energieindex van het totale woningbezit van de woningcorporaties	Monitor woningcorporaties
Gemiddeld gasverbruik huurwoning in m3	Het gemiddeld gasverbruik van alle huurwoningen	Klimaatmonitor
Gemiddeld gasverbruik koopwoning in m3	Het gemiddeld gasverbruik van alle koopwoningen	Klimaatmonitor
Groei van Enschede		
Toename aantal inwoners binnensingel-gebied	Totaal aantal personen dat ingeschreven staat in het binnensingelgebied(BRP)	Kennispunt
Netto toename aantal woningen p/j	Aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen per jaar samen met het aantal naar wonen getransformeerde panden per jaar	Kennispunt
Woningcorporaties als vitale partner		
Zoektijden sociale huur in maanden	Gemiddelde zoekduur van een woningzoekende naar woonruimte in maanden	Monitor woningcorporaties
Wachtlijst woonwagens (aantal huishoudens)	Lijst met aantal wachtenden voor een woonwagen	Gegevens de Woonplaats
Naar een nieuwe aanpak van wijken en buurten		
Aantal nieuwe wijkaanpakken	Het aantal wijkaanpakken dat in het desbetreffende jaar is gestart.	Interne informatie
Aantal lopende wijkaanpakken	Het aantal wijkaanpakken dat in het desbetreffende jaar loopt	Interne informatie

Bijlage 5: bestuurlijke rolverdeling, invloed van de Raad op (onderdelen van) het woonbeleid

